

Ontwerpwijzigingsbesluit Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 12, tweede en derde lid, en artikel 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

Het besluit tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied **Solleveld & Kapittelduinen** van 27 september 2011 (PDN/2011-099; Stcrt. 2011, nr. 17585) als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt gewijzigd zoals bepaald in de artikelen 2 en 3.

Artikel 2

1. In het in artikel 1 bedoelde besluit wordt in de opsomming van habitattypen in artikel 1, tweede lid, het volgende habitatype ingevoegd:
H2110 Embryonale wandelende duinen
2. In het in artikel 1 bedoelde besluit wordt in artikel 1, derde lid, "volgende soort" vervangen door "volgende soorten", en wordt na de regel "H1014 Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*)" de volgende regel toegevoegd:
H1903 Groenknolorchis (*Liparis loeselii*)

Artikel 3

1. De kaart van 11 juli 2011 behorende bij het besluit van 27 september 2011 wordt vervangen door de kaart behorende bij dit besluit.
2. De Nota van toelichting die onderdeel uitmaakt van het in artikel 1 bedoelde besluit wordt gewijzigd op de in de Nota van toelichting behorende bij dit besluit aangegeven wijze.

Artikel 4

Het besluit van 25 mei 2011 (PDN/2011-099A; Stcrt. 2011, 9222) tot voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin als Natura 2000-gebied, de nota van toelichting bij het besluit van 25 mei 2011, en de kaart bij het besluit van 25 mei 2011 met de datum 17 maart 2011 zijn volgens artikel 12, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervallen.

Artikel 5

1. Dit wijzigingsbesluit wordt voorbereid met afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Daartoe wordt het ontwerp van dit wijzigingsbesluit, en de daarop betrekking hebbende stukken, ter inzage gelegd.
2. Van het ontwerpwijzigingsbesluit wordt kennisgegeven in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken
w.g. Martijn van Dam
d.d. 11 november 2016

Dit ontwerpwijzigingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet. Het ontwerp-wijzigingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpwijzigingsbesluit een zienswijze naar voren brengen. Een zienswijze kunt u indienen bij het Ministerie van Economische Zaken, zoals aangegeven in de bekendmaking. Beroep tegen het definitieve aanwijzingsbesluit kan in beginsel alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Mededeling ten behoeve van de kadastrale inschrijving van dit wijzigingsbesluit: het primaire besluit Solleveld & Kapittelduinen is ingeschreven onder stuknummer OZ4 61814/130; het primaire besluit Spanjaards Duin is ingeschreven onder stuknummer OZ4 59994/160.

Nota van toelichting behorende bij het (ontwerp)wijzigingsbesluit Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

In 2009 is voor de kust van Delfland ter hoogte van 's Gravenzande een nieuw duingebied aangelegd als compensatiegebied voor het gebruik van Maasvlakte 2. Sinds 2010 heeft dit gebied de naam 'Spanjaards Duin'. Spanjaards Duin is in 2011 voorlopig aangewezen als Natura 2000-gebied.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben de staatssecretaris van Economische Zaken in een brief verzocht om op zo kort mogelijke termijn Spanjaards Duin definitief aan te wijzen als Natura 2000-gebied en dit gebied toe te voegen aan Solleveld & Kapittelduinen.¹ De urgentie wordt onder andere veroorzaakt door de wens van de provincie om het proces te starten voor een opvolger van het huidige Natura 2000-beheerplan Solleveld & Kapittelduinen dat een looptijd heeft tot einde 2017.

1.2 Doel van het wijzigingsbesluit

Met dit wijzigingsbesluit wordt het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen gewijzigd en komt de voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin als Natura 2000-gebied te vervallen. Dit houdt concreet het volgende in:

- Spanjaards Duin is in 2011 als Habitatrictlijngebied aangemeld als onderdeel van Solleveld & Kapittelduinen. Dit gebied is vanaf 16 november 2012 onderdeel geworden van het gebied Solleveld zoals vermeld op de Lijst van gebieden van communautair belang (onder nummer NL1000016). De naam van het gebied is overigens op deze lijst pas veranderd in Solleveld & Kapittelduinen op 3 december 2014. Met dit wijzigingsbesluit wordt geregeld dat Spanjaards Duin onderdeel wordt van de speciale beschermingszone Solleveld & Kapittelduinen.
- De compensatieopgaven zoals verwerkt in de instandhoudingsdoelen uit het besluit tot voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin zijn nu opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen voor Solleveld & Kapittelduinen. Dit betreft uitbreiding met 9,8 hectare van het habitattype Grijze duinen (H2130), uitbreiding met 6,1 hectare van het habitattype Vochtige duinvalleien en ontwikkeling van biotoop voor de vestiging van een duurzame populatie van de Groenknolorchis (H1903).
- Het habitattype Embryonale duinen wordt toegevoegd aan Solleveld & Kapittelduinen. Dit type was al in het oorspronkelijke gebied Solleveld & Kapittelduinen aanwezig blijkens de verbeterde habitattypenkaart.
- Tevens wordt de instandhoudingsdoelstelling van het habitattype Vochtige duinvalleien (H2190) uitgebreid met het subtype 'open water' (A). Dit subtype was al in het oorspronkelijke gebied Solleveld & Kapittelduinen aanwezig blijkens de verbeterde habitattypenkaart.
- Vanwege onduidelijkheid over de interpretatie van het begrip 'duinvoet' in de tekstueel aangeduide zeewaartse grens, is ervoor gekozen de uitzondering op de kaart, in de vorm van een dynamische tekstuele grens, te laten vervallen. Dat betekent dat de op kaart ingetekende grens de daadwerkelijke (juridisch geldende) grens is.
- De kaart van Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen wordt vervangen door een nieuwe, waarbij Spanjaards Duin is toegevoegd en waarbij daarnaast ook de zeewaartse grens is aangepast. Bij dat laatste is zo goed mogelijk rekening gehouden met het voorkomen van zowel Embryonale duinen (H2110) als Witte duinen (H2120).
- De Nota van toelichting van Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen wordt gewijzigd voor zover noodzakelijk vanwege bovengenoemde wijzigingen.
- De voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin als afzonderlijk Natura 2000-gebied komt te vervallen. Een en ander wordt nader toegelicht in de volgende paragrafen.

¹ Brief van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, 28 januari 2016, kenmerk PZH-2016-543229915 DOS-20160000765.

1.3 Voorafgaande besluitvorming compensatie volgens de Natuurbeschermingswet 1998

1.3.1 *Compensatieopgave volgens vergunning Natuurbeschermingswet 1998 voor Maasvlakte 2*

In 2008 is aan het Havenbedrijf Rotterdam een Natuurbeschermingswetvergunning volgens artikel 16 en 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 verleend voor de aanleg en aanwezigheid (inclusief het onderhoud tijdens de zogenaamde instelperiode) van Maasvlakte 2 en de daarvoor benodigde zandwinning.² Volgens de voorwaarde 23b dient de aantasting van de beschermde natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden Voornes Duin en Solleveld & Kapittelduinen als gevolg van het toekomstig gebruik van Maasvlakte 2 tijdig, conform het bepaalde in artikel 19h van de Natuurbeschermingswet 1998, te worden gecompenseerd, overeenkomstig paragraaf 15.1 van de passende beoordeling. De te realiseren oppervlakte compensatie is 9,8 hectare H2130 en 6,1 hectare H2190, rekening houdend met een multiplier voor de uitzonderlijke kwaliteit van beide habitattypen in Voornes Duin, en één vindplaats van de groenknolorchis.³

1.3.2 *Compensatieopgave volgens goedkeuringsbesluit Bestemmingsplan Maasvlakte 2*

In 2008 is door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland een goedkeuringsbesluit ex artikel 19j Natuurbeschermingswet 1998 verleend aan burgemeester en wethouders van de gemeente Rotterdam voor het Bestemmingsplan Maasvlakte 2.⁴ In de overwegingen bij het goedkeuringsbesluit is rekening gehouden met een te realiseren compensatie van 9,8 hectare grijze duinen (H2130) en 6,1 hectare natte duinvalleien (H2190) en één vindplaats van de groenknolorchis binnen een oppervlakte van 35 hectare nieuw aan te leggen duin in het gebied Solleveld & Kapittelduinen.

1.3.3 *Voorlopige aanwijzing Spanjaards Duin*

In 2011 is 40,74 hectare Spanjaards Duin voorlopig aangewezen als Natura 2000-gebied volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet 1998 voor de habitattypen Grijze duinen (H2130) en Vochtige duinvalleien (H2190) en de habitatsoort Groenknolorchis (H1903).⁵

1.3.4 *Beheerplan Solleveld & Kapittelduinen*

In 2013 is het beheerplan Bijzondere Natuurwaarden Solleveld & Kapittelduinen, Zuid-Holland vastgesteld door de provincie Zuid-Holland, het ministerie van Defensie en het ministerie van Infrastructuur en Milieu.⁶ Het Spanjaards Duin maakt geen onderdeel uit van dat beheerplan. Voor een nieuw beheerplan per 1-1-2018 verzoeken Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland om Spanjaards Duin toe te voegen aan Solleveld & Kapittelduinen.

1.4 Voorafgaande besluitvorming volgens de Habitatrictlijn

In 2011 is aan de Europese Commissie verzocht de gegevens van Solleveld & Kapittelduinen te wijzigen, waarbij duincompensatiegebied is aangemeld als onderdeel van het Habitatrictlijngebied Solleveld & Kapittelduinen. Om te voldoen aan Europese verplichtingen moet het duincompensatiegebied worden aangewezen als (onderdeel van een) speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. De eerste stap daartoe werd in 2011 gezet met de voorlopige aanwijzing als (afzonderlijk) Natura 2000-gebied. Met dit wijzigingsbesluit wordt het Habitatrictlijngebied Solleveld & Kapittelduinen uitgebreid door het duincompensatiegebied Spanjaards Duin toe te voegen.

² Ministerie van landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2008). Vergunning Nbwet 1998 Maasvlakte 2 aan Havenbedrijf Rotterdam N.V., 17 april 2008, kenmerk DRZW/1008-1670.

³ Havenbedrijf Rotterdam (2007). Passende Beoordeling Maasvlakte, 23 februari 2007, 9S0134.A0/Nb-wet/R0020/PVV/Rott1, paragraaf 15.1, tabel 15.1 Overzicht compensatieopgave, pagina 180 en tabel 15.2 Oppervlakte duincompensatie rekening houdend met een multiplier, pagina 184.

⁴ Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (16 december 2008). Goedkeuringsbesluit bestemmingsplan Maasvlakte 2 op grond van artikel 28 WRO en artikel 19j, eerste- en tweede lid Natuurbeschermingswet 1998. PZH-2008-1065064.

⁵ Besluit van 25 mei 2011 tot voorlopige aanwijzing van Spanjaardsduin (PDN/2011-099A), Stcrt. 2011, 9222.

⁶ Provincie Zuid-Holland. Mogelijkheid tot het indienen van rechtsmiddelen vanwege het beheerplan Bijzondere Natuurwaarden Solleveld & Kapittelduinen, Zuid-Holland. Stcrt. 1 oktober 2013, nr. 27075.

Dat dit wijzigingsbesluit in 2016 wordt genomen, heeft overigens geen gevolgen voor de interpretatie van de instandhoudingsdoelen van het aanwijzingsbesluit: de situatie in 2011 is bepalend voor wat onder 'behoud' moet worden verstaan van oppervlakte/omvang en kwaliteit en vanaf welk niveau 'uitbreiding' en 'verbetering' nagestreefd moet worden.

1.5 Ontwikkelingen in Spanjaards Duin

Het nieuw aangelegde duingebied Spanjaards Duin ligt aan de zeezijde van de Delflandse kust ter hoogte van 's-Gravenzande. Het duincompensatiegebied heeft de vorm van een langgerekte vallei met een zeereep, 'basisduin' genoemd, aan de zeezijde daarvan. Het gebied moet zich bij voorkeur door natuurlijke processen van verstuiwing van zand en opkomend grondwater ontwikkelen. Uit de metingen en analyses blijkt dat de ontwikkeling globaal in lijn met de doelstellingen verloopt. In de aanvankelijk niet beplante delen van het basisduin is na de aanplant van helm in 2013 een substantiële verhoging van dat duin opgetreden die waarschijnlijk nog doorzet. Deze ophoging draagt bij aan het afschermen van de (zoete) duinvallei tegen incidentele overstroming met zeewater en bevordert het uitstuiven van de achterliggende vallei, onder invloed van de overwegend zuidwestelijke wind. In tegenstelling tot 2013, toen de geomorfologische ontwikkeling leek te stabiliseren, heeft de vallei zich in 2014 verder uitgebreid en is nog iets dieper geworden. Het voor de ontwikkeling van een natte duinvallei geschikte oppervlak is toegenomen door een stijging van het grondwater in combinatie met verdere uitstuiving. Verdere stijging is mogelijk. Het systeem is op de goede weg naar een situatie waarin in ieder geval aan de abiotische randvoorwaarden voor de te compenseren habitattypen wordt voldaan.⁷

In Spanjaards Duin heeft zich inmiddels het habitatype Witte duinen (H2120) ontwikkeld. Verder zijn aanzetten aanwezig voor de habitattypen en het biotoop waarvoor het gebied is aangelegd.

1.6 Toelichting op de grenswijzigingen

De belangrijkste grenswijziging is het opnemen van het voorlopig aangewezen Spanjaards Duin in de begrenzing, inclusief de strandovergangen. Voor de verhardingen zoals strandovergangen, en bestaande bebouwing blijft de algemene exclaveringsformule gelden.

Daarnaast is de zeewaartse grens niet meer dynamisch (door middel van een tekstuele aanduiding) vastgelegd. Reden voor deze wijziging is dat het tekstueel definiëren van de grens, op basis van een zeewaarts of landinwaarts verschuivende duinvoet, in de praktijk leidt tot onduidelijkheid over de precieze ligging van de grens van het beschermde gebied. De duinvoet is namelijk elk jaar weer anders en dus nooit precies zoals op de gepubliceerde kaart weergegeven. Belangrijker nog is de constatering dat in de praktijk door het Hoogheemraadschap van Delfland in 2011 een andere grens werd gehanteerd voor het aanduiden van de duinvoet dan blijkt uit de kaart bij het aanwijzingsbesluit uit datzelfde jaar. Om aan deze onduidelijkheid een einde te maken, is de bepaling dat de zeewaartse grens niet wordt bepaald door de kaart maar door de actuele duinvoet, geschrapt. De duinvoet is echter nog steeds - buiten het deelgebied Spanjaards Duin - bepalend voor de zeewaartse grens, maar die is nu wel eenduidig vastgelegd op de kaart. Daarbij is de interpretatie van het Hoogheemraadschap van Delfland gevolgd (zoals verwerkt in de Legger Zeewering 2014), omdat hierdoor kon worden verzekerd dat de habitattypen Embryonale duinen (H2110) en Witte duinen (H2120) zo goed mogelijk binnen de begrenzing vallen. Mocht er in de toekomst aanleiding voor zijn, dan kan de zeewaartse grens op de kaart door middel van een wijzigingsbesluit worden aangepast aan nieuwe feiten of omstandigheden. Toekomstige periodieke aanpassingen van de genoemde legger leiden dus niet automatisch tot wijziging van de grens van het Natura 2000-gebied, maar het ligt wel in de rede dat zulke aanpassingen aanleiding zijn om ook de Natura 2000-grens te wijzigen in een wijzigingsbesluit, omdat de duinvoet een ecologisch relevante grens is.

In afwijking van de begrenzing van het voorlopig aangewezen Spanjaards Duin is bij Slag Vluchtenburg de grens rond de aanwezige bebouwing op kaart verbeterd. Aan de andere kant is de grens gelegd langs het verharde pad. De aanleiding daarvoor is het inmiddels aanwezige helmduin.

⁷ Jaarverslag Beheer Spanjaardsduin 2013-ontwikkeling duincompensatie Delfland 2009-2013. In opdracht van Stichting Zuidhollands Landschap (mei 2014).

1.7 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

Voor wat betreft de exclaveringsformule gelden er vier peildata: 7 december 2004⁸ voor het gedeelte dat al op de communautaire lijst stond als Solleveld, 25 mei 2011 voor Spanjaards Duin⁹, en 27 september 2011 voor Kapittelduinen¹⁰, en de datum van het definitieve wijzigingsbesluit voor de gedeelten die als gevolg van dit wijzigingsbesluit als Habitatrictlijngebied zijn toegevoegd.

1.8 Leeswijzer

De artikel 1, 2 en 3 van dit ontwerpwijzigingsbesluit regelen de wijzigingen ten opzichte van het besluit tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen van 27 september 2011. Dit betreft de uitbreiding van de aangewezen habitattypen en soorten (artikel 2) en de aanpassing van de bij het besluit behorende kaart en de Nota van toelichting (artikel 3). De concrete inhoud van de wijzigingen blijkt uit de Nota van toelichting bij dit ontwerpwijzigingsbesluit.

Artikel 4 regelt dat met het definitieve wijzigingsbesluit het besluit tot de voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin als afzonderlijk Natura 2000-gebied zal vervallen.

Artikel 5 regelt de openbare voorbereidingsprocedure voor het ontwerpwijzigingsbesluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de wijzigingen in de Nota van toelichting van Natura 2000-besluit Solleveld & Kapittelduinen (PDN/2011-099) opgesomd. Dat besluit moet daarom worden gelezen in samenhang met dit ontwerpwijzigingsbesluit.

⁸ Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (Pb 29-12-2004, L 387/1).

⁹ Besluit van 25 mei 2011 (PDN/2011-099A; Stcrt. 2011, 9222) tot voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin als Natura 2000-gebied.

¹⁰ Besluit tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen van 27 september 2011 (PDN/2011-099; Stcrt.2011, nr. 17585).

2 Wijzigingen Nota van toelichting Solleveld & Kapittelduinen

In de Nota van toelichting van het aanwijzingsbesluit Solleveld & Kapittelduinen (PDN/2011-099) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

2.1 De eerste alinea van hoofdstuk 2 wordt vervangen door:

Door middel van dit besluit wordt het gebied Solleveld & Kapittelduinen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Solleveld" en onder nummer NL1000016 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Op 16 november 2012 is het gebied uitgebreid met de Kapittelduinen en het duincompensatiegebied Spanjaards Duin, waarna de naam is veranderd in "Solleveld & Kapittelduinen" op 3 december 2014. Het gebied is onder meer aangewezen voor twee prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

2.2 Aan paragraaf 3.1 wordt een nieuwe alinea toegevoegd:

Het nieuw aangelegde duingebied Spanjaards Duin ligt aan de zeezijde van de Delflandse kust ter hoogte van 's-Gravenzande. Het duincompensatiegebied heeft de vorm van een langgerekte vallei met een zeereep.

2.3 Paragraaf 3.3, eerste alinea tot (Staelduinse Bos (Kapittelduinen)), wordt vervangen door de volgende tekst:

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (datum kaartproductie: 24 oktober 2016). Het Natura 2000-gebied omvat het deelgebied Solleveld, bestaande uit de duinen tussen Den Haag (Kijkduin) en Hoek van Holland, inclusief de Westduinen, Ockenrode, landgoed Ockenburgh, het deelgebied Kapittelduinen, bestaande uit De Banken, de Van Dixhoorndriehoek, het Vinetaduin, de Hoekse Bosjes, het Roomse Duin, het Hillduin, het Nieuwlandse Duin en het Staelduinse Bos, en het duincompensatiegebied Spanjaards Duin.

2.4 Paragraaf 3.3, eerste zin van de tweede alinea, wordt vervangen door de volgende tekst:

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ca. 830 ha.

2.5 Aan het slot van paragraaf 3.3 wordt de volgende tekst toegevoegd:

- Het duincompensatiegebied Spanjaards Duin is toegevoegd. Ten opzichte van de kaart behorende bij het besluit PDN/2011-099A tot voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin worden met dit wijzigingsbesluit toegevoegd: de strandovergangen¹¹, en een deel in de noordoostelijke hoek van de uitsparing van Slag Vluchtenburg waar de grens is verlegd tot aan het verharde pad. De verhardingen aan de zuidwestkant van Slag Vluchtenburg zijn buiten de begrenzing gebracht volgens de algemene exclaveringsformule (netto wijzigingen Slag Vluchtenburg ca. 0 ha). De duincompensatie-opgave in verband met de aanleg en het gebruik van de Maasvlakte 2 vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van dit Habitatrictlijngebied aan de zeezijde. Waaraan uit voorzorg wordt toegevoegd dat natuurlijke duinvormende processen niet beperkt zijn tot het op kaart aangegeven gebied en niet gehinderd mogen worden omdat ze noodzakelijk zijn voor de compensatie-opgave.
- De zeewaartse grens is - buiten het deelgebied Spanjaards Duin - gelegd op de duinvoet zoals verwerkt in de Legger Zeewering 2014 van het Hoogheemraadschap van Delfland (ca. 57 ha), waardoor zo goed mogelijk is verzekerd dat de habitattypen Embryonale duinen (H2110) en Witte duinen (H2120) binnen de begrenzing vallen.¹²

¹¹ Voor de verhardingen zoals strandovergangen, en bestaande bebouwing blijft de algemene exclaveringsformule gelden.

¹² Toekomstige periodieke aanpassingen van deze legger leiden niet automatisch tot wijziging van de grens van het Natura 2000-gebied. Het ligt echter wel in de rede dat zulke aanpassingen aanleiding zijn om ook de Natura 2000-grens te wijzigen in een wijzigingsbesluit, omdat de duinvoet een ecologisch relevante grens is.

2.6 De laatste alinea van paragraaf 3.4 vervalt (“De zeewaartse grens.....Spanjaards Duin”)

2.7 In paragraaf 4.2.1 worden een habitatype en een subtype ingevoegd:

H2110 Embryonale wandelende duinen
Verkorte naam Embryonale duinen

H2190A Vochtige duinvalleien (*open water*)

2.8 Aan paragraaf 4.2.2 wordt een soort toegevoegd:

H1903 Groenknolorchis (*Liparis loeselii*)

2.9 Paragraaf 4.4, tweede alinea, wordt vervangen door de volgende tekst:

Het habitatype embryonale duinen (H2110) komt langs een groot deel van de westgrens voor. Het betreft een smalle zone. Zowel in Spanjaards Duin, Solleveld als in de Kapittelduinen komen langs de gehele zeereep witte duinen (H2120) voor. In Spanjaards Duin is vanaf 2009 helm aangeplant. Aangeplante vegetaties waar inmiddels een onregelmatige vegetatiestructuur aanwezig is en sprake is van verjonging van helm worden beschouwd als behorend tot H2120. Dat is op meerdere plekken aan de zeezijde van het gebied het geval. In de zeereep komen ten oosten van de strook witte duinen, duindoornstruwelen (H2160) voor, al of niet in combinatie met vegetaties van kalkrijke grijze duinen (H2130A). Landinwaarts zijn de duinen meer ontkalkt en gaan deze over in het kalkarme subtype (H2130B). Alleen in Solleveld is het duingebied voldoende breed voor deze ontwikkeling. Kalkarme grijze duinen zijn dus beperkt tot dit deelgebied. Het habitatype duinheiden met struikhei (H2150) is lokaal aanwezig in Solleveld en in de meer noordelijk gelegen landgoederen Hyacintenbos en Ockenrode. Hier komen ook droge duinbossen (H2180A) voor. Op en rond landgoed Ockenburgh, in het noorden van het gebied, komen bossen voor van het subtype *binnenduinrand* (H2180C). Dit subtype komt ook voor in het Staelduinse Bosch en de Hoekse Bosjes in het uiterste zuiden van het gebied. Van het habitatype vochtige duinvalleien komt het subtype *open water* (H2190A) op twee locaties voor: twee duinplassen in deelgebied Arendsduin (noordwest van 's-Gravenzande) en een duinplas in deelgebied Roomse Duin (bij Hoek van Holland; in een parkachtige omgeving, maar de plas lag er ook al toen het natuurlijk duin was in 1900). Van het habitatype vochtige duinvalleien komt het subtype *kalkrijk* (H2190B) voor in deelgebied De Banken halverwege tussen Hoek van Holland en Ter Heijde. In de Van Dixhoorndriehoek in het zuiden van het gebied komen de subtypen *kalkrijk* (H2190B) en *hoge moerasplanten* (H2190D) voor.

De nauwe korfslak (H1014) is bekend van drie deelgebieden in het zuiden van het gebied. De soort komt zeer algemeen voor in het Vinetaduin. Daarnaast zijn waarnemingen bekend uit het Staelduinse Bosch en het Roomse Duin bij Hoek van Holland. De groenknolorchis (1903) komt nog niet in het gebied voor.

2.10 In paragraaf 5.3 wordt de volgende instandhoudingsdoelstelling ingevoegd:

H2110 Embryonale duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype embryonale duinen komt langs de Hollandse kust slechts in een zeer smalle zone voor. Omdat de landelijke staat van instandhouding gunstig is wordt behoud van oppervlakte en kwaliteit nagestreefd. Behoud van de oppervlakte geldt binnen natuurlijke fluctuaties.

2.11 In paragraaf 5.3 worden de instandhoudingsdoelstellingen voor Grijze duinen (H2130) en Vochtige duinvalleien (H2190) als volgt gewijzigd:

H2130 *Grijze duinen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) en behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, *kalkarm* (subtype B).

Toelichting Beide subtypen komen verspreid in het gebied voor, met name in de noordelijke helft. De kwaliteit is wisselend. Verbetering van de kwaliteit van beide subtypen wordt nagestreefd

gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding. De uitbreiding van het subtype A betreft de compensatieopgave van 9,8 hectare in deelgebied Spanjaards Duin vanwege de aanleg en het gebruik van Maasvlakte-2.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A), uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) en behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, *hoge moerasplanten* (subtype D). Achteruitgang in oppervlakte van het subtype *hoge moerasplanten* (subtype D) ten gunste van subtype *kalkrijk* (subtype B) is toegestaan.

Toelichting De subtypen van het habitatype vochtige duinvalleien komen lokaal en over een kleine oppervlakte voor. De kwaliteit loopt uiteen van matig tot goed. De uitbreiding van subtype B bevat de compensatieopgave van 6,1 hectare in deelgebied Spanjaards Duin naast uitbreiding in het deelgebied Solleveld & Kapittelduinen.

2.12 Aan paragraaf 5.4 wordt de volgende instandhoudingsdoelstelling toegevoegd:

H1903 Groenknolorchis

Doel Ontwikkeling biotoop voor vestiging duurzame populatie.

Toelichting Vestiging van de groenknolorchis in deelgebied Spanjaards Duin is een compensatieopgave vanwege de aanleg en het gebruik van Maasvlakte-2. Ontwikkeling van de biotoop hangt samen met de uitbreiding van het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (H2190B).

2.13 Aan bijlage B1 van de nota van toelichting worden de volgende wijzigingen toegevoegd:

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het aanwijzingsbesluit (2011) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype Embryonale duinen (H2110). Dit type komt langs een groot deel van de westgrens voor.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het aanwijzingsbesluit (2011) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype Vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A). Dit subtype komt op twee locaties voor: twee duinplassen in deelgebied Arendsduin (noordwest van 's-Gravenzande) en een duinplas in deelgebied Roomse Duin (bij Hoek van Holland; in een parkachtige omgeving, maar de plas lag er ook al toen het natuurlijk duin was in 1900).
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het aanwijzingsbesluit (2011) is het gebied ook aangewezen voor de soort Groenknolorchis (H1903). De Groenknolorchis maakt deel uit van de compensatieopgave voor de aantasting van de beschermde natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebied Voornes Duin als gevolg van het toekomstig gebruik van Maasvlakte 2.²

2.14 De tweede alinea van de inleiding van bijlage B3 wordt vervangen door de volgende tekst:

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling¹³ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de

¹³ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. De instandhoudingsdoelstellingen die (mede) zijn gebaseerd op een compensatieopgave aangegeven met een extra regel in de tabel van het habitatype of soort waarvoor de compensatieopgave is bedoeld. In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 3 van deze bijlage.

2.15 In bijlage B.3.1 worden de volgende tabellen ingevoegd:

H2110 – Embryonale duinen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	A2	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
086	Schoorlse Duinen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
088	Kennemerland-Zuid	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	behoud	behoud	C	ontwerp-wijzigingsbesluit ^x
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrichtlijngebied. Dit betekent dat het grootste deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype embryonale duinen is beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Met één uitzondering zijn de gebiedsdoelen in overeenstemming met de landelijke doelstelling. Het gebiedsdoel voor Schoorlse Duinen (086) wijkt af van het landelijk doel op het aspect oppervlakte. Het habitatype is langs de Hollandse kust betrekkelijk zeldzaam en door recente inrichtingsmaatregelen is er een situatie ontstaan met uitbreidingsmogelijkheden voor het habitatype in dit gebied. Met een uitbreidingsdoelstelling wordt beoogd optimaal gebruik te maken van de ecologische potenties van het gebied.

H2190A - Vochtige duinvalleien, open water					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

084	Duinen Den Helder – Callantssoog	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
086	Schoorlse Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
097	Meijndel & Berkheide	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	behoud	behoud	C	ontwerp-wijzigingsbesluit ^x
100	Voornes Duin	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

Vrijwel alle dungebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrichtlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitattypen zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (>95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding van het habitattypen vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “gunstig” en “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan voor het aspect kwaliteit. Echter op het aspect oppervlakte wijkt het landelijk doel af, omdat Nederland een relatief zeer groot belang heeft voor het habitattypen. Er geldt een behoudsdoelstelling als er in het gebied geen herstelmogelijkheden zijn, zoals in Duinen Vlieland (003). Alle verbeterdoelstellingen sluiten aan op reeds ingezet hydrologisch herstel (Waddeneilanden en Hollandse kust) en regeneratie van duinvalleien in dungebieden die door waterwinning zijn aangetast. Voor duurzaam voortbestaan van jonge stadia en de rijke variatie aan vochtige duinvalleien, is vergroting van dynamiek door wind en zee noodzakelijk in een deel van de gebieden. Dit is niet mogelijk op plaatsen waar conflict zou ontstaan met de veiligheid van het achterliggende land en ook niet waar de duinen te smal zijn voor grootschalige verstuingen, zoals Manteling van Walcheren (117).

2.16 Aan bijlage B.3.2 wordt de volgende tabel toegevoegd:

H1903 – Groenknolorchis						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit biotoop ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	C	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	C	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	C	aanwijzingsbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
99	Solleveld & Kapittelduinen	ontwikkeling ^a	ontwikkeling ^a	vestiging ^a	C	ontwerp-wijzigingsbesluit
100	Voornes Duin	uitbreiding	behoud	uitbreiding	C	aanwijzingsbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

115	Grevelingen	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	C	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

- (a) Ontwikkeling van ten minste één vindplaats H1903 in deelgebied Spanjaards Duin is noodzakelijk als compensatie voor de effecten op de Natura 2000-gebied Voornes Duin door het gebruik van Maasvlakte-2.

De landelijke staat van instandhouding van de habitatsoort groenknolorchis is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig"¹⁴. De landelijke opgave sluit hierop aan. De kansen voor uitbreiding van populaties zijn in de meeste gebieden echter beperkt; er is daarom veelal voor een behoudopgave gekozen. In de gebieden Duinen en Lage Land Texel (002), Duinen Vlieland (003), Duinen Terschelling (004), Duinen Schiermonnikoog (006) en Weerribben (034) is voor een behoudopgave gekozen, omdat de biotoop hier in voldoende mate en kwaliteit voorkomt. In de Deltagebieden (Grevelingen (115) en Westerschelde & Saeftinghe (122)), hangen de ontwikkelingen van de populatie samen met de fluctuerende waterstanden en natuurlijke successie. In het IJsselmeer (072) worden de mogelijkheden voor herstel of uitbreiding zeer laag ingeschat. In de gebieden Naardermeer (094), Oostelijke Vechtplassen (095) en Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (103) gaat het om kleine populaties, waarvoor momenteel geen tot weinig uitbreidingsmogelijkheden worden gezien.

2.17 In bijlage B.3.1 worden de volgende tabellen als volgt gewijzigd:

H2130A – *Grijze duinen, kalkrijk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit ^x
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
086	Schoorlse Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	A2	aanwijzingsbesluit
096	Coepelduynen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
097	Meijendel & Berkheide	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
098	Westduinpark & Wapendal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	uitbreiding ^a	verbetering	C	ontwerp-wijzigingsbesluit
100	Voornes Duin	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

- (a) Uitbreiding met 9,8 hectare H2130A in deelgebied Spanjaards Duin is noodzakelijk als compensatie voor de effecten op de Natura 2000-gebieden Solleveld & Kapittelduinen en Voornes Duin door het gebruik van Maasvlakte-2.

¹⁴ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (>95% van de landelijke oppervlakte). Het zwaartepunt van grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) ligt in de duinen tussen Bergen en Den Haag. De landelijke staat van instandhouding voor subtype A is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “matig ongunstig” en “zeer ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In afwijking van de landelijke doelstelling is voor gebieden met een relatief geringe bijdrage aan deze landelijke doelstelling (onder andere Duinen Ameland (005), Duinen Schiermonnikoog (006), Zwin & Kievittepolder (123)) gekozen voor een behoudsdoelstelling. Ook voor het gebied Coepelduynen (096) geldt een behoudopgave, omdat het habitatype daar nog in goed ontwikkelde vorm voorkomt en er geen mogelijkheden zijn voor uitbreiding van de oppervlakte.

H2190B – Vochtige duinvalleien, <i>kalkrijk</i>					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
096	Coepelduynen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
097	Meijndel & Berkheide	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	uitbreiding ^a	verbetering	C	ontwerp-wijzigingsbesluit
100	Voornes Duin	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
114	Krammer-Volkerak	uitbreiding	behoud	C	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	A2	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

(a) Inclusief uitbreiding met 6,1 hectare in deelgebied Spanjaards Duin, die noodzakelijk is als compensatie voor de effecten op de Natura 2000-gebieden Solleveld & Kapittelduinen en Voornes Duin door het gebruik van Maasvlakte-2.

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (>95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding van het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Wanneer er geen potentiële herstelmogelijkheden aanwezig zijn binnen de begrenzing van het gebied door bijvoorbeeld de mate van dynamiek, zoals in Waddenzee (001), Noordzeekustzone (007) en Grevelingen (115) is er een behoudsdoelstelling geformuleerd. Alle verbeterdoelstellingen sluiten aan op reeds ingezet hydrologisch herstel (Waddeneilanden en Hollandse kust) en regeneratie van duinvalleien in duingebieden die door waterwinning zijn aangetast. Voor duurzaam voortbestaan van jonge stadia en de rijke variatie aan vochtige duinvalleien, is vergroting van dynamiek door

wind en zee noodzakelijk in een deel van de gebieden. Dit is niet mogelijk op plaatsen waar conflict zou ontstaan met de veiligheid van het achterliggende land en ook niet waar de duinen te smal zijn voor grootschalige verstuingen, zoals Manteling van Walcheren (117).

2.18 Het antwoord op een zienswijze op pagina 43 van paragraaf 3.2 van bijlage C wordt als volgt gewijzigd:

Een inspreker verzoekt in het aanwijzingsbesluit duidelijk op te nemen dat de begrenzing aan de zee kant start vanaf de duinvoet en dat wanneer deze zich verplaatst, hetzij door natuurlijke aangroei hetzij door menselijke activiteiten zoals suppletie van zand, tevens de grens van het gebied aangepast wordt.

De zienswijze is niet overgenomen en het ontwerpbesluit is op dit punt aangepast. De in het ontwerp opgenomen tekstuele grens had betrekking op de duinvoet, waarbij verplaatsing van de duinvoet automatisch zou leiden tot aanpassing van de grens van het Natura 2000-gebied. De ligging van deze flexibele grens blijkt echter in de praktijk niet eenduidig te worden geïnterpreteerd en biedt dus geen rechtszekerheid. Dat heeft in dit besluit geleid tot twee aanpassingen. Ten eerste is de interpretatie van het Hoogheemraadschap van Delfland gevolgd (zoals verwerkt in de Legger Zeewering 2014), zodat duidelijk is wat onder 'duinvoet' wordt verstaan. Ten tweede is nu alleen de grens op de kaart juridisch geldend; deze grens wijzigt niet automatisch, maar alleen indien daartoe een wijzigingsbesluit wordt genomen. Daardoor is ten allen tijde duidelijk waar de grens ligt en hoeft er geen nader interpretatie of bepaling in het veld meer plaats te vinden.

2.19 Het antwoord op een zienswijze op pagina 51 van paragraaf 4.2 van bijlage C wordt als volgt gewijzigd:

Meerdere insprekers verzoeken de doelstelling voor vochtige duinvalleien, open water (H2190A) toe te voegen met een behoudopgave omdat het deelgebied De Banken hieraan voldoet. De insprekers verzoeken de kwaliteitsdoelstelling voor het subtype B te wijzigen in "verbetering kwaliteit". De insprekers menen dat er grote potentie is voor herstel in de Kapittelduinen ten westen van de strandboulevard omdat er nog steeds kenmerkende soorten te vinden zijn. Goed ontwikkelde duinvalleien vormen een verbindende schakel tussen de Natura 2000-gebieden Voornes Duin (100) en Meijendel & Berkheide (097).

De zienswijzen zijn overgenomen. Er is een doelstelling voor het subtype *open water* toegevoegd. De doelstelling voor het subtype *kalkrijk* (H2190B) is aangepast van "behoud oppervlakte en kwaliteit" naar "uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit". In het gebied blijken potenties aanwezig hiervoor en het sluit aan bij geplande beheerontwikkelingen. Zie voor verdere informatie Bijlage B.1 en Bijlage B.3 van de Nota van toelichting.